

fiones conjiciens, suis malis artibus destruat. Vide hanc struthionis cum hypocrita comparationem pulchre ac fuse diductam a S. Gregorio lib. XXI Moral. cap. v, vi, vii, et ix.

Ver. 19, 20, 21, 22, 23

CIRCUMDARIS COLLO EUS HINNITUM? NUMQUID SUSCITABIS HUIUS QUASI LOCUSTAS? GLORIA NATIONUM EST TERROR.

TERRAM UNGULA FODIT, EXSULTAT AUDACTER: IN OCCURSUM PERGIT ARMATIS. CONTENNIT PAVOREM, NEC CEDIT GLADIO. SUPER IPSUM SONABIT PHARETRA, VIBRABIT HASTA ET CLYPEUS. PERVENS ET FREMENS SORDET TERRAM, NEC REPUTAT TUBE SONARE CLANGOREM. UBI AUDIERIT BUCCINAM DICIT: VAH! PROCU! ODORATUR BELLUM, EXHORTATIONEM DECUM ET CLUTATUM EXERCITUS. — Est graphica generosi equi descriptio, in qua admirandam equi fortitudinem expendit et Deus, que a natura ipsa videtur ad victoriam adornata. Unde quod Valgatus posuit fortitudinem, in Hebreo est גבור, quae vox dominum et triumphum significat, quia inter omnia animalia videtur comparata equi fortitudo ad triumphum et victoriam: quapropter eam homines in bello sperant, fidentes in curribus et equis, ut sacra littere sepeissime testantur. Unde et Plutarchus in Quest. Romanis Marti, bellatorum duci, victorem equum immolari solum commemorat: quia animosa, inquit, est bestia, per quam quia victoria comparatur, dum haec offertur Marti, significatur tali Deo victoriam acceptam ferendam. Quod et Deus expressisse videtur subdens: Ubi audierit buccinam dicit: Vah! dicitio vah interjectio est letantis, aut excitantis, quod equus quasi gaudens sit, et exsultans audacter, et seipsum accens ad bellum, cum buccinam audit: significatque Deus hoc differre equum ab aliis animalibus: alia namque dum audiunt buccinam fugiunt, aut certe terrentur; sed equus quasi agnoscens se natum ad bellum, hoc ipso quod buccinam audit, seipsum ad illud excitat, et, ut dixit Aristoteles lib. III Ethic. cap. vi, terribus fit et ardens. Procu! odoratur bellum: praesagium enim, inquit Plinius lib. VIII, cap. XLII, equi bellum, tanquam rem ad quam productos se agnoscunt; unde et Virgilius lib. I Aeneid. dicit Carthaginenses terram effodientes, et equi caput inveniendes, illud tanquam belli augurium accipisse; atque patrem Anchisem, cum quidam illi narrent se quatuor equos in gramine vidisse, tanquam belli omen interpretatum visionem dixisse:

Egus animal bellicosus et animosus.

Egus buccina excitatur, quam alia animalia fugiunt.

Bellum o terra hospita perita. Bellu straxat equi: bellum hoc ardensa mimentur.

Quomodo autem ad bellum procedat equus explicat Deus dicens:

Egus ad bellum propositus et habilis.

TERRAM UNGULA FODIT, EXSULTAT AUDACTER, IN OCCURSUM PERGIT ARMATIS. — Non contentus est fortitudine, quam ab auctore naturae accepit, sed ut armatis impelat, terram unguia fodit. «Non solum, inquit S. Gregorius lib. XXXI Moral. cap. XII, solitra venientes inimicos non metuit, sed et in

eorum occursum pergit:» vires quoque resumit, et seipsum fortioem reddit, dum prius terram unguia fodit. Hoc namque legitimi validissimi que equi proprium est, dum inimicos impetere parat, terram prius unguia excavare: a quo *cutalli* nomen apud Latinos, Hispanos, Italos Gallosque sortiri visus est. Quod et annotavit Virgilius lib. I Georg.:

Egus unde cutalli nomen accepit.

Tellarem, et solido graviter sonat unguia coram.

Cavalusque.

Hanc autem pedum concitationem et excavationem terre quidam ad generositatem magnitudinemque animi referunt. Ita Nemissianus ceclit,:

Nec pes officium standi tenet, unguia terram crebris ferit, virtusque artus animosa falgat.

Similiter et Ovidius:

Quam laudis, quantoque venit spectabilis actu, Conspicite solum generoso concita pulsa Ungula?

De quibus videndus est Elianus lib. IV, cap. XIX, de equo egens. Vere tamen ad quamdam naturae inclinationem referendum est, ut per illam excavationem terre animos sibi faciat, vires acuat et augeat, eo modo, quo qui cursum colorem aggredi vult, prius quosdam retro passus remittit, et seipsum huc illucque impellit, inde in seipso vires, agilitatem et robur accendit. Unde postquam terram unguia valide perfoderit, *exsultat audacter*: in hebreo habetur in fortitudine, vel fortiter, quasi inde se fortissimo redditum sentiens, et vires suas exacutus agnoscens. In occursum pergit armatis, militibus, inquam, loriceis, omni armorum genere instructis et referis; Septuaginta legunt, *conspicere de eis auditores de legi, procedit in campum in virtute*, id est, postquam terram unguia perfoderit, quasi iam inde robur et virtutem auxerit et truxerit, in arenam descendit, ut simile sit ei quod dicit Virgilius lib. I Georg.:

Egus vires colligit dum terram unguia ferit.

Sed difficile videtur quod in hac equi descriptione sub initium ait: *Et circumdabis collo equus hinnitum*: quomodo enim hinnitus equi potest collo equus circumdare? nam quid equus hinnitus potest eadem valida confici, qua colium equus circumdatur et ligetur? Notum est hinnitus esse vocem equi, quam, quasi suam nobilem fortitudinem iactans, a longe adhuc positus emittit ad terrendum hostem in bello, quomodo dixit Jeremias cap. VII, 16: «A Dan auditus est frenitus equorum ejus: a voce hinnituum pugnantium ejus commota est universa terra:» frenitum vocat hinnitum, quia equus hinnitus ad bellum frenere videtur, et hinnitus quasi frenitum terrore. In Hebreo habetur dicitio גורגורא, quae significat tonitruum seu strepitum terrenum, a verbo גורגורא, quod tenere aut tonitruum emittere signi-

Quomodo dicitur hinnitus circumdare collo equi.

Egus symbolum Christi militem.

Egus iusti et professi Dei.

ficat: generosus enim equus hinnitus tam validum emittit, ut tonitruum effundere videatur: hunc hinnitus circumdatur Deus collo ejus; itaque praeterquam quod equi sint robusti, videmus ipsos ad bellum ex parte natos esse, et in pericula praecipites ruere. Est furia quaedam que illos inflammat, ita ut inter ipsos et tubas magnosque strepitus arcans quidam consensus esse videatur: quin etiam ipsos homines audaces reddunt. Haec quidem cum a Deo tradita sint, nequaquam vacua celestibus mysteris erunt credenda, ut saepe similia, quae Deus proposuit, explicans D. Gregorius monuit: nam si solummodo nunc de equo, que in cortice sonant voluisset Deus proponere, non majorem sapientiae profunditatem ejus verba haberent; nec altius mentis ejus conceptus proderent quam philosophorum et poetarum, qui naturam, generositatem, audaciam fortitudinemque equi numero verso et solita oratione mire prosequi sunt. Quare in similibus descriptionibus in mente habenda est illa Pauli sententia I Corinth. IX, 9: «Numquid de bobus cura est Deo? utique propter nos haec dicta sunt, quos sub typo eorum, que in quibusdam naturae operibus expendit, aliorum sapientiae consilio vult instruere; consideranda igitur sunt naturae opera, sed ad altiora mens nostra est erigenda. Nec dubium esse potest, his verbis Deum viros sanctos describere voluisse, quos, ut hic annotat D. Gregorius, saepe equorum nomine et specie in Scriptura sacra depingit, ut cum ait Habac. III, 15: «Viam fecisti in mari equis tuis.» Et Zach. X, 3, «posuit eos ut equos glorie suae in bello.» Sicut enim equus ad bellum est conditus, et in mundo constitutus: «Egus paratur in diem belli,» inquit Sapiens Prov. XXI, 31 ita ad hoc in mundo constitutus est homo, ut bellum agat contra demonem, mundum et carnem; quos inimicos capitane superando victoriae coronam assequatur: cuius propterea vita dicitur militia, ut sup. cap. VII, I demonstratum est.

Egus ad bellum propositus et habilis.

Tropologie equus symbolum est sanctorum et fortium Christi militum, maxime martyrum, ut S. Gregorius lib. XXV Moral. cap. X et seq. ostendit. His ergo verbis ita declaravit hominis fortitudinem a natura insitam equo, ut simul significaverit invictam fortitudinem per gratiam infusam justo, qui equus Dei dicitur: huic Deus fortitudinem dat, nam Psalm. LXVII, 36, «mirabilis Deus in sanctis suis: Deus Israel ipse dabit virtutem et fortitudinem;» nec enim posset sine illa inimicos suos vincere. Hujus equi hinnitus vox valida est, quia magno cum gaudio exsultans se esse christianum et Christi militem ejusque evangelicam legem colere profiteretur: hoc hinnitus tanquam tonitruo valido antiqui illi martyres, et etiamnum in Japonia moderni, terrebant tyrannos, imperatores, judices, imo et omnem inferni exercitum. Hunc hinnitus collo equus circumdatur Deus, quia illo tanquam fune et catena valida

obligat ejus voluntatem: in Scriptura enim Exod. XXXII, 9 et XXXII, 3, collo significat voluntatem, que instar colli lege tanquam fune ligatur, cui ejusdem legis vigorem imponitur: quam legem qui recusant vocantur Act. VII, 51, dura cervicis; Psalm. II, 3, dirumpentes vincula, et projectentes jugum. Hinnitus ergo collo circumdatur Deus, quia vocat, quam ad infimo pectore christianus hinnitus et exsultans profert; Deus ipsum ligat et obligat: nam ex hoc ipso que quis gloriatur se esse christianum, intelligere debet se esse obligatum ad tenendam vitam christianis praescriptam. Alioquin, «quid proderit, inquit S. Jacobus Epist. II, 14, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat?» Uniceque anime, cui Deus misericorditer praesidet, ante omnia fidei fortitudinem praebet, de qua divus Petrus ait I Epist. V, 8: «Adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circumit querens quem devoret: qui resistite fortes in fide,» id est per fortitudinem que innaturatur fidei. Haec autem licet potissimum insit animo, tamen sicut equus suam ostendit nativam fortitudinem externis signis, hinnitus et igneo fumo, quem per nasas spirat, quasi incutens terrorem; sic etiam justus cum oportet suam animi fortitudinem et invictam robur externis signis et factis, spirans flammam ardentis zeli contra virtutum hostes, manifestat.

Egus de justis fundatur in fide.

Ille igitur qui perlinet ad equitatum Dei in tribus potissimum fortis ostenditur, primum quidem in velocitate currendi per viam mandatorum Dei, et consiliorum ejus, per magnos salus quasi locusta volans, per domos et foveas transcurrens et transiens, id est, per cuncta asperans, et omnia offendicula praetervolans, non offendat, vel in peccatum aliquod labatur, et hoc est quod dicitur: *Namquid suscitabis eum quasi locustas?* nam Deus ipse est qui sua forti inspiratione justum excitat, et facit ita currere, et saltare, et quasi volare, ut in dies proficiat, et scandalum ex periculis occurrentibus non patiat. Deinde robur suum in bello contra inimicos domesticos, carnem scilicet et appetitus inferiores, ostendit, eorumque pravas propensiones pungendo viriliter elidit non occidendo carnem, sed eam jejuniis, disciplinis atque cilicis demando; et hoc est *terram unguia fodere*. Contra vita vero et concupiscentias ejusque ad internecionem magno spiritu fervore pungendum est, et hoc est *ferentem et frementem sorbere terram*, id est, ardenti zelo sanctoque furore quidquid terrenum et viliosum est mortificare ac penitus consumere: nam Galat. V, 14 «qui sunt Christi armem suam crucifixerunt cum vitis et concupiscentiis.» Tandem fortitudinem suam exertit contra hostes externos sive invisibiles sive visibiles, qui quovis modo virtutem sive verbum et argumentis fallacibus, sive minis et terroribus, sive vulneribus et tormentis oppugnant. Fortis autem in Domino omnia haec quae pavorem inculant contemnit,

Justus ut generosus equus velociter decurrat viam mandatorum Dei.

Justus equum suam non occidit, sed de-

Fortis Christi

nec cedit gladio vel cuius tormento, nec pericula mortis pertimescit; sed potius cum oportet alacri audacia in occursum pergit armatis, sicut Christus Dominus perrexit in occursum militibus qui veniebant comprehendere illum. Imo et cum *audierit buccinam dicit: Vah!* quia Rom. v. 3 gaudet in persecutionibus et tribulationibus pro Christo, et Jac. 1, 2 amo gaudium existimat in variis incidisse tribulationes. Nequaquam tamen hæc fortitudo est temeraria, sed prudens et sagax, nam procul odorator bellum, et presagit tentationes prius quam veniant, ut se premuniat: nam jacula prævisa minus feriunt. Et ante languorem præparat medicinam; nec suo se sensu ducit, sed libenter exhortationes ducum, et monita prelatorum auscultat, ut per eorum consilia vigor animi accrescat, confortetur cor, et ad pugnam dum vires resumant.

Talis igitur est justus, qui *Dei equus* nominatur, de quo dicitur *Zach. x, 3: «Posuit eos quasi equum gloriæ suæ in bello,»* id est, quasi equum gloriosum, phalaratum et ornatum, sicut pulchre ornari solet ad bellum; et que sunt istæ pretiosæ phalaræ nisi virtutes, que fortitudinem comitantur, et animam coram Deo pulchram reddunt et hostibus formidabilem? Cujusmodi sunt temperantia, humilitas, continentia, et reliquæ, quæ terrena bona despicunt. Unde statim subdit propheta: «Et erunt quasi fortes conculcantes lutum viarum, in prælio bellabunt, quia Dominus cum eis; et confundentur ascensores eorum;» et quid est *lutum viarum*, nisi carnis illecebæ, vanitates mundi, fallaces divitiæ, et quidquid vitiorum est fomes et materia? hæc omnia conculcant fortes in Christo, et ideo superant, et prosternunt ascensores eorum et potentes sæculi, quia Dominus est cum sanctis suis. Declarat hæc D. Ambrosius lib. I *Offic.* cap. xxxvi fortitudinis laudes decantans his verbis: «Revera jure ea fortitudo vocatur, quando unusquisque seipsum vincit, iram continet, nullis illecebris emollitur atque inflectitur, non adversis perturbatur, non exollitur secundis, et quasi vento quodam variarum rerum circumferitur mutatione. Quid autem excelsius et magnificentius, quam exercere mentem, affligere carnem, et in servitutem redigere, ut obediat imperio, consiliis obtemperet, ut in adendum laboribus impigre exsequatur propositum animi ac voluntatem?» Et iterum: «Non est igitur mediocris animi fortitudo, quæ sola defendat ornamenta virtutum omnium, et judicia custodiat; et quæ inexpectabili prælio adversus omnia vitia decernat: invicta ad labores, fortis ad pericula, rigidior adversus voluptates, dura adversus illecebras; quibus autem deferre nesciat, nec, ut dicitur: *Ave dicit: pecuniam negligat, avaritiam fugiat, tanquam labem quamdam quæ virtutem effeminet.*» Hæc D. Ambrosius, egregie depingens equum phalaratum gloriæ Dei, virum fortem, cui Deus insidet, cujus fortitudinem in-

Justi autem quasi equus gloriæ Dei.

Sororudo probatur in sui ipsius et vitiorum victoria.

victam in duobus generibus spectandam dicit, primo, ut externa corporis pro minimis habeat; et quasi superflua, magis despicenda quam expectanda deat; secundo, ut ea quæ summa sunt, omnesque res, in quibus honestas cernitur, præclara animi intentione usque ad effectum persequatur.

Talis itaque vir fortis optat bellum, in quo gratia Dei vincat; cupit pugnam, in qua a Domino adjutus hostem prosternat; desiderat occasionem, qua se fidelem Domino manifestet: sicut enim jurisperiti quarunt lites, quarum causa clientulos sibi commendatos defendant; et milites desiderant bellum, in quo adversus hostes præliantur, et nomen victorum ac divitiis lucentur; ita justus possunt tentationes percipere, ex quibus a se Dei auxilio victis, et honorem victoriæ, et virtutum merita et gloriæ præmia conquirit. Et quidem mentium fortissimarum indicium est, hostium incursum non timere, nec tentationum molestia frigari; quorum robor Dominus hoc loco sub figura illius mystici equi pulchre describit, ubi inter alia ait: «Terram unguia fodit, exsultat audacter; in occursum pergit armatis: contemnit pavorem, nec cedit gladio: ubi audierit buccinam, dicit: Vah!» Justus quidem, ut diximus, *terram unguia fodit*, cum tentationis tempus esse persentiens, corpus suum, ne insolescat, et hostibus se adjuvat, spiritus fortitudinis ferit: sic enim Paulus generosus equus, cui Dominus ad mundum pergrandum et hostes proterendos insedit, *terram unguia mortificationis pulsabat*, cum I *Corinth.* ix, 27 corpus suum castigabat, et in servitutem redigebat. Insuper *exsultat audacter*, quia sancta quadam elatione, aut potius spiritus magnanimitate, de imminente tentatione quasi de occasione patiendi et proficendi congaudet: nam et ipse Paulus ait II *Corinth.* vii, 4: «Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra.» Quin et *in occursum pergit armatis*: dum enim videt se ab inimicis invadi, non fugit, non se præ affectu timoris abscondit, sed in occursum hostium advenientium ipse procedit; in cuius exemplum, ut dicebam, Dominus *Jean.* xviii, 4 a militibus ad crucem quæsitus: et semimortuus relictus, provocat eos dicens: «Ecce ego hic sum Antonius, non fugio vestra certamina; etiamsi majora faciatis, nullus me separabit a charitate Christi;» psallebatque dicens *Psalm.* xxvi, 3: «Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum.» Insuper et vir justus fervore charitatis accensus *contemnit pavorem*, id est, spernit sagittas hostium et jacula, dicitque in divina gratia confusus *Rom.* viii, 38: «Quis nos separabit a charitate Christi? Tribulatio, an angustia?» an cætera quæ sequuntur? quæ omnia, ut impotentia ad suum robor spiritus superandum, contemnit

Vir fortis optat bellum, in quo gratia Dei vincat.

Justus per sui mortificationem præliatur.

Justus non fugit, sed obviam procedit hosti etiam diabolo.

et ridet. *Non cedit gladio*, quoniam enses diaboli jam emicantes, et ictus inferentes frangit, dum valide cuique suggestioni occurrenti resistit. Ac tandem, ubi *audierit buccinam, dicit: Vah!* nam, ut ait S. Gregorius lib. XXXI *Moral.* cap. xvi: «Cum certamen passionis sibi propinquare considerat, de exercitio virtutis exsultat, nec terrore pugne periculo, qui victoriæ letatur triumpho:» sic ille, quem vide fusc ac pulchre a cap. x usque ad cap. xvii inclusive.

En igitur quomodo ad instructionem nostram, omnia quæ hic per partes de equis narrantur, referre debeamus: qui etiam ex alia parte observanda quoque Dei bonitas est, in eo quod sic domet equos, ut ipsos hominibus subiciat, et ad ipsorum ministerium accomodat. Alioquin nunquid existimabimus equum, qui natura sua indomitus est, quique etiam quasi natus sit ad prælium, passurum se ita regi et tractari, nisi Deus ferociam illam insinuat auferret, quo homines ipso possint uti? numquid ex nobis ipsis eum domare et tractare audeamus? Concludamus igitur Deum nobis suam virtutem declarare, quando ejusmodi audaciam equis dedit, eosque ita feroces reddidit; nobisque singulare etiam bonitatis et amoris testimonium dedisse, quando nos, quæ nihil sumus, equos sic domare possumus, ut illis utamur, et patiantur ipsi se a nobis fatigari, adhiberi ad cursum trahendos, et alia ministeria. Quando igitur equi se sic regi patiuntur, minime dubium est, quin Dominus ostendat, quantopere sit liberalis erga nos, idque re ipsa cognoscendum nobis exhibeat.

26. *NON QUOD PER SAPIENTIAM TUAM PLUMESCIT ACCIPITER, EXPANDENS ALAS SUAS AD ASTRUM?* — g. d. Non tuum, sed meum opus est, quod accipiter ad calorem austræ alas expandat, ut hujus venti tempore membra ejus ad laxandas plumas veteres et novas induendas concalescant. Præcipua, et maxime theologorum, Ægyptiorum mystarum, philosophorum aliorumque scriptis decantata accipitris affectio, est pennarum casus et renovatio, quam *Elianus* lib. XII *De Anim.* cap. iv, quando fieri solet, ita indicat: «De accipitribus, inquit, audire memini, solere eos antequam Nilus inundet, et agros operiat, ex pennis illas, quæ jam consenuerint, dimittere (ut rami fructuum jam arida folia) et alias novellas et elegantes producere, similiter ut Arabes comam.» Tempus vero inundationis Nilæ ex Claudianis hisce versibus discernere licet, ubi ait:

Cumque die Titana canis flagrantior armat,
Et rapit humores madidos, venasque calore
Compeccit, radicisque potentibus æstuat axis:

quibus verbis dies canicularis describit. Verum scire licet hoc fere tempore, nempe sub initium augusti mensis, accipitribus plerisque, quibusdam sub medium, nonnullis etiam sub finem pennas novas perfici, et multo ante veteres de-

cidere; nempe primo vere, mense martio et april: tunc enim primum mutare plumas incipiunt, et veluti senectatem deponere, restemque obsoletam pennarum priorum ejicere, in quarum locum paulatim succrescunt novæ, sub finem tandem æstatis perfectionem adepturæ, ita ut in toto habitu nulla plumarum diversitas ad dissimilitudinem conspicitur. Qua vero ratione isthæc renovatio peragatur, pulchre describit D. Gregorius lib. XXXI *Moral.* cap. xviii: «Quia, inquit, per annos singulos pennam veterem accipiter nova nascente projiciat, ac sine intermissione plumescat, pene nullus ignorat. Non autem hic illud plume tempus dicitur, quo in nido vestitur; quia tunc nimirum adhuc pullus ad austrum alas expandere non valet; sed illa annua pluma describitur, quæ laxata veteri penna renovatur. Et quidem domesticis accipitribus, quo melius plumescere debeant, humida ac tepentia loca requiruntur; agrestibus vero moris est, ut flante austro alas expandant; quatenus eorum membra ad laxandam pennam veterem venti tepore concalescant. Cum vero ventus dedit, alis contra solis radios expansis atque percussis tepentem sibi auram faciunt, sique capto tepore, apertis poris, vel veteres exsiliunt, vel novæ succrescunt. Inactenus ille. Teporem autem hujusmodi renovatio istius effectricem esse causam vel ex eo li- quere potest, quod quotidianum experimento venatoris comprobatur, mansuetos accipitres ægre admodum pennas veteres cum novis commutare, nisi loco undequaque obturato ac tepente recludantur: ita Ulysses Aldrovandus lib. IV *Ornith.* ubi fuse ac docte de accipitribus disputat.

Tropologie S. Gregorius lib. XXXI *Moral.* cap. xviii: «Quid est, inquit, accipitrem in austro plumescere, nisi quod unusquisque sanctorum factus flatu S. Spiritus concalescit, et usum vetuste conversationis abjiciens, novi hominis formam sumit? quod Paulus admonet dicens *Coloss.* iii, 9: *Exsoluantes vos veterem hominem cum actibus suis, et induentes novum.* Et rursum II *Corinth.* iv, 16: *Licet is qui se in est noster homo corrumpatur; tamen is qui intus est renovatur de die in diem.* Velutiam autem pennam projicere, est inveterata studia dolose actionis amittere, et novam pennam sumere, est mitem ac simplicem bene vivendo sensum tenere.» Hæc ille. Sicut autem fieri non potest, ut aviola novas plumas induat, nisi veteres exuat, ita impossibile est, ut quis non abjectis actuum vitiosorum vestibus, bonorum habitum, id est virtutum indumentis decoretur. Illos autem vitiosos actus solum studium abnegationis depellit, quia nemo potest quod placet abjicere, et quod delectat relinquere, nisi sibi ipsi contradicens flagello mortificationis utatur. A nobis igitur mortificationis gladio imperfectiones et superflua desideria præcidamus, ut celestibus desideriis ad omnem virtutem incitemur: nam hæc desideria robor ad prosequendam mortificationem adji-

Insuper accipitris spiritaliter renovari debent.

Mortificatio est abnegatio sui ad spiritus renovandum.

volucres
accipiter
ra est

cient, et studiosorum actionum erant initia, quibus victus ipsa generatur, et semel genita conservatur ac crescit. Expende hic in quo Deus sapientie nostre summam constituat, in renovata nimirum accipitris, qui veteroscenibus plumis, imo gravatibus et deprementibus, ore ad austrum flantem converso, eam desuper calorem elibit, quo, depositis vetustis plumis, in eo juvenulis flore apparet, quo a parentibus fuit et cognatus et educatus. Olympiodorus in *Caten. graec.* de hac accipitris inovatione loquens: «Ficitur, inquit, accipiter versus austrum explicatis alis ferre erectus in aere consistere: » non supinus, ceterorum animalium more; sed erectus in medio aere constitutus, dimissis vetustis, primas nativitas plumas explicat. In quo proclive totam sapientiam hominis recognoscit Iapertus lib. II *De Oper. Spir. Sancti*, lib. I *De Sap.* cap. XXI alius: «Quid est ergo accipitrem in aere spalmesce, nisi quod unusquisque sanctorum laetus flatu S. Spiritus convalescit, et usum vetustae conversationis abiciens, novi hominis formam sumit? » Ille vere sapiens, ille vere in se ostendit sapientiam divinam, qui desperatissimam vetustam abijcit, mundana despiciit, novitiam illam, in qua a Deo primum conditus est, ostendit recititudinem, qua non humi procumbens instar quadrupedum, sed rectus Deo novus homo exhibetur et filius. Hujus innovationis mysterium S. Gregorius supra citatus Ita prosequitur: «Dicitur ergo B. Jobo: Numquid ver sapientiam plumas et accipiter, expandens alas suas ad austrum, id est: Numquid cuilibet electo, tu intelligentiam contulisti, ut flante S. Spiritu cogitationum alas expandat, quatenus pondera vetustae conversationis abijciat, et virtutum plumas in usum novi volatus assumat? » In meditatione nimirum spirituales reddimur accipitres, ut quidquid Deo displicet abijciamus, et virtutum gloria tanquam recentium plumarum vestitu circumdemur. Parro accipiter, ut Elianus lib. XIV, cap. xii tradit, soli a delusa antiquitate consecratus, optime proficuum ac perfectiorum est typus; quod omnem vitam suam soli justitiae consecravit, et fulgori ac calori divini amoris se dicant: hi namque more accipitrum alas vehementiorum affectuum ad austrum ventum calidum, nempe ad Spiritum Sanctum expandunt; non tam ut veteres pennas et pristina vitia, que jam abjecerunt, deponant, quam ut ad modum vulturum, qui vento calido fuscandantur, ex divino illo Spiritu nova perfectionis desideria concipiunt.

Vers. 27.
28, 29
30.

27-30. NUMQUID AD PRECEPTUM TUUM ELEVABITUR AQUILA, ET IN ARDUIS NIDUM SUUM? IN PETRIS MANET, ET IN PRERUPTIS SILICIBUS COMBORATUR ATQUE INACCESSIS RUPIBUS. INDE CONTEMPLATUR ESCAM, ET DE LONGE OCULIS SUIS PROSPICIT. PULLI EIUS LAMBERT SANGUINEM: ET CIRCUMQUE CADAVERA FUERIT STANTIM ADIBIT. — In eodem genere rapacium volucrum aliud profert exemplum divinae solertiae, quo

Aquila
naturae

agularum generi illam indidit naturam, ut alta peleret; neque tamen que longe distaret praeda in depressis terre locis aguilinis lateret oculis aut unguis effugeret; quod dum facit aquila, divino non humano obsequitur imperio; a quo id accepit, ut inclinationem habeat et impetum ad ardua, et non nisi in preruptis atque inaccessibleis scopulis aut sublimissimis arboribus nidificat; idem propheta Jeremias innuit dicens cap. XLIX 16: «Si elevaveris ut aquila nidum tuum, inde detraham te. » Solerter admodum hoc faciunt, quo nempe, ut affirmat Philosophus lib. IX *De Nat. animal.* cap. XXXII, ab animalium ceterorum insidiis tute degant, neve serpens aut aliud animal noxium veneno aut strage prolem enecet, atque ne corporis mole sublimem aera subitare impediatur, cum difficulter a terra tollantur: praeterea, ne cum aliis avibus rapacibus quid commune habeant, prout silvestris ac solitaria fennaeque earum natura est. Ab omnibus enim hominum edificis atque ab aedificiis avium rapacium nidis semota procul affectant loca, cum ut pulli, sicut diximus, extra omnem periculum metum degant, tum ne ob loci propinquitatem cum aliis de praeda contendendum sit, multaque curiae sustinende molestie. Ita Aldrovandus lib. I *Ornith.* ubi plura vide de aquila volatu, ingenio, victu aliisque proprietatibus: inter quas cum etiam illa censetur, quod cadavera et exanimata corpora non tangat; hic aulem et in evangelio *Matth.* XXV, 28, dicantur aquilae cadavera sectari: «Ubi-cumque fuerit corpus, illuc congregabuntur et aquilae; » accommodum utriusque reconciliando loco, et veritati historiae naturalis maxime consonum erit, existimare cum Aristotele lib. IX *Hist. Animal.* cap. XXXI, aquilas, que cadavera sectantur, vulturinas esse, et vulturis speciem referre, dubii nempe inter hunc et illam generis. Unde et *sub aquila* latius et *intra* vel *protra*, id est, *vulturinae aquilae*, graecis dicuntur, nempe degeneres et victu inertes. Hac itaque ratione cum D. Chrysostomo hom. 49 in *Matth.* cap. XXV, *vultures* cum Evangelista et ipso Deo apud Jobum hoc loco *aquilas* vocabimus; utroque modo apte, cum utriusque naturam referant.

Quod ad potum vero attinet, Aldrovandus alique tradunt aquilam sine ullo potu vivere: si enim superior, et inaudita fortitudine temperantiae in victu praesertim praedia, fontes minime quaerit, nec pulverulentas volatationes, ut Elianus, nec arenam ejus firmitudo desiderat, ut Suidas ait, neque sili nisi frigore victa, laboris allevationem extrinsecus objectam expectat, et aquas et requiem praecclare contemnens. Sunt qui existunt, inter quos est Suidas, eam idcirco aquam non bibere, quod ad potum sanguis eorum animalium que ceperit ipsi sufficiat. Et *Aegyptis*, teste Oppiano in *Leont.* placuit, aquillas non aquam, sed sanguinem bibere seu sorbillare; quod ne cui dubium relinquatur, irrefragabili ipsiusmet

Aquila
dicit potu
vivunt

diver-
tas sal-
tationum
in
hastis
a
de
Deo
et.

Dei auctoritate adstruitur, de aquila ad Jobum hoc loco dicens: «Pulli ejus lambunt sanguinem. » Ceterum si forsam aliquando utquam bibisse vise sunt, non potne sed medicine gratia id fecisse putandum erit, ut notat Aldrovandus. En igitur aquilas que sunt ad praedam nate; et quidem ab ortu hoc habent insitum, quod sanguinem sugant: mirum sane est aves sic se pacere et alere sanguine; ea igitur natura (sapiens quilibet inferret) aliunde promanet oportet. Unde autem ejusmodi diversitas inter aves que ex praeda vivunt et alias, nisi ex eo quod Deus illas distinxerit, nobisque suae providentiae signa dederit? ita ut Ceterum confiteri ipsam omnia regere et disponere, avesque adeo ipsas, quomodo se non crearent, quantum ad essentiam suam attinet, ita etiam sibi non dedisse eam inclinationem quam habent; sed eam aliunde accepisse, Deumque se illic patefacere, et providentiae se notas exprimere. Sic cum enim etiam ad plurima miliaria cadavera odorantur, ut in eam partem se vibrent, clarum fit Dominum ipsis motum quemdam arcantum indidisse: neque enim fieri posset, ut id ex sese aquilae haberent, nisi Deus naturae inclinationem ad id ipsis dedisset, ut in illis nescio quid, in quo se admirabilem exhibet, impressisset. Quando igitur huc et illic oculos coniecerimus, et eam varietatem operum Dei animadvertimus, cogemur vel invitati agnoscere creatorem aliquem esse qui dominetur: nam si omnes bellue ejusdem naturae et inclinationis essent, providentia Dei non ita appareret. Quapropter ex tam diversis bestiarum naturis hoc capite propositis discamus non esse caeci, sed divinum in his potentiam ac providentiam contemplerur adeo manifestis sese indicis prodentem, ut si modo oculos aperiamus, latere aut ignorari non possit.

Aquila
typus ho-
minis
condem-
nativi.

Mystice per *aquilam* significatur ea anima, qua dono contemplationis est praedita; haec aulem non ad praecipuum hominis elevabitur, sed mora et potestate hominum in tanta sublimitate statuetur. *Isai.* LVIII, 14: «Sustollam te, inquit, super altitudines terre, et dabo te hereditate Jacob patris tui: » ad hoc enim in altum erigitur, ut amoris ardentissimi suavissimo cibo pascatur. «Ad praecipuum hominum in arduis nidum ponit; » quia in rebus spernis consilium ac desiderium figit. «Non vultse in ima deicere, inquit S. Gregorius lib. XXXI *Moral.* cap. XIX, non vult per abjectionem conversationis humane in infimis habitare: in petris manet, et in preruptis silicibus commoratur atque inaccessibleis rupibus: » quoniam dum illa elevato perseverat, volens se in tuto positam, ne telo demonis feriatum, ne tentatione aliqua illidatur, agnoscit. Deo tamen sic ordinante ad terram redit, et humanos affectus sentit, ne de se aliquid supra se putet, et proprie fragilitatis memoret, humilitatem et sui contemptum servare caeter. Quare benignissima Dei dispensatione quasi ab illa altitudine deturbatur, ut in vera altitudine,

scilicet in humilitate in omni virtute servetur. Hinc tropologica aquila etiam quemvis sanctae Ecclesiae operarium designat; et merito sane, quoniam univarsarum avium regina existens, ejus vitam exprimere debuit, que inter vite spiritualis partes praecipuum et plane regium locum obtinet. Haec ergo vita, aut hujus vite amator et cultor, cum inter homines utilitatis eorum causa conversatur, non propria voluntate illeceus, sed divino jussu vocatus, status diei horis in celestium rerum contemplationem effertur: in sanctorum stabilitate commoratur, angelorum proprietates mentis oculis lustrat, et divinas contemplationis attentae considerat; non tamen ita contemplationis juvenilitate absorbetur, ut penitus inferiora contemnat: quomodo et contemplatur animarum escam, ut eam a manu demonis rapiat; et commiserationis oculis eos prospicit, quos per abjectionem vite longe a se positos esse cognoscit. *Pullus* igitur, hoc est filii spirituales, quos verbo praedicationis Christi genuit, *lambunt sanguinem*, dum Salvatoris passionem meditari contemplantur, et ejus purissimo cruce satiari. Ipse vero qui istos genuit perfectiori ubi divinitatis pastus, ejusdem divinitatis amore, velut alter Tobias cap. 3: «Qui exsilens de accubitu suo, refluxum praedium, jejuniis pervenit ad corpus, » delicias contemplationis deserit, mortuos Deo et tabidos putredine peccatorum inquit. *Et circumque cadavera fuerit stantim adibit*, omnis enim qui in peccati mortem occiderit, non inconvenienter poterit *cadaver* vocari: quasi exanimis namque jacet, qui justitiae vivificantem spiritum non habet.

Qua de re S. Gregorii lib. XXXI *Moral.* cap. XXXI, haec expositionem confirmantis verbo audiamus: «Quia sanctus quisque praedicator, inquit, ubi peccatores esse considerat, illic anxie pervolat, ut in peccati morte jaacentibus lucem vivificationis ostendat; bene de hac aquila dicitur: *Viciumque cadaver fuerit stantim adibit*, id est, illic tendit, ubi est peccatorum cum contemendum. Spiritus sanctus angelus, adro- lunt ad cadaver, id est peccatorum cum contemendum. S. Erasmas quilibet adro- lunt ad cadaver, id est peccatorum cum contemendum. S. Erasmas quilibet adro- lunt ad cadaver, id est peccatorum cum contemendum.

Sicut
religio-
sum
dicitur
vita sua

agilla
apritia-
la.

et actionibus charitatis instantes, amore Dei arde-
bant, et perpetua orationi ac contemplationi se
dabant. Talis fuit beatus Pater Dominicus præ-
dicatorum fulgentissimus patriarcha, qui in corpore
degens, et inter peccatores vivens, animo
semper cum Deo et angelis loquebatur, et dies
proximis imperians, noctibus ferventissime con-
templationi vacabat; et inter fratres humanissi-
mus existens, Deo instantissimis precibus inhæ-
rebat; ita ut *Psalm. XXIX, 6*, « ad vesperum demo-
raretur ei fletus, et ad matutinum lætitia. » Talis
aquila B. Pater Franciscus, non jam homo dicen-
dus, sed seraph cælo delapsus, qui tractus et de-
tentus a turbis, compressus quoque et multipli-
citer attractus, in exaltis raptus, insensibiliter
videbatur ad omnia, et velut corpus examine nil
penitus sentiebat; et a suis eam actionis mensu-
ram, que non suffocaret spiritum orationis, pruden-
tissime efflagitabat. Talis item aquila B. Pater
noster Ignatius, novissimo tempore datus in co-
lumnam Ecclesie, qui fidem ab hæreticis oppug-
natam sustineret, et divinam gloriam per univer-
sum orbem propagaret: nam immensis animarum
salvandarum curis circumdatus, singulis horis
inter seipsum se cogitabat, et an aliquid minus
esset commisit coram oculis iudicis cuncta cer-
nentis minutissime examinabat. Singulis actioni-
bus finem divine gloriæ actuali recordatione et
humillima oblatione præfigebat: singulis in re-
bus, quæ sensibus obijcebantur, Deum assisten-
tem omniaque sustentantem et vivificantem cer-
nebat; et singulis tandem momentis in eum ja-
cula ardentissimi amoris evibrabat. Hunc tan-
quam genuinus aquilæ filius æmulatus B. Pater
Franciscus Xaverius, magnus totius orientis Apo-
stolus, inter tot infidelium myriadas in ovile Chri-
sti pastoris adductas non contentus sæpissime in
mentis excessum rapi, et animum in Deo, quem
fantopere stitabat, habere defixum; statum ta-
men ac certum quotidie seponerat tempus, quod
ereptum negotiis contemplationi rerum cœlestium,
et præcipue ardentissime meditationi vite
mortisque Christi tribueret, ac purissimum innocen-
tissimi Agni sanguinem ut genuinus aquilæ
pullus indesinenter lambere.

B. Fran-
cisus so-
roph.

B. Ignatius
spiritum ha-
bit
aquila
caelestis.

B. Xave-
rius ge-
minus
aquila B.
line.

Aquila
varie in
Scriptu-
ris accipi-
tur.

Ver. 31
et 32.

31 et 32. ET ADJECIT DOMINUS, ET LOCUTUS EST AD
JOB: NUMQUID QUI CONTENTIT CUM DEO TAM FACILE
CONQUISQUIT? UTQUE QUI ARGUIT DEUM, DEBEAT RES-

PONDERE ET. — Postquam Deus ignorantiam convicit
Jobum, et suam ostendit sapientiam singularem, et
in universi administratione providentiam et
admirabile consilium, neque interrogatus respon-
deret Jobus, nam, ut vides, interrogando Deus
illum urgebat, addidit aliquid, non tam ut novam
proximam adduceret rationem, quam ut illum ser-
monis non adeo considerati, et nunc silentii, cum
argumentandi modus responsonem exigebat, ar-
gueret, q. d. Qui Deum audebat ad discipendum
provocare, qui fit, ut ab eo tam facile victus ta-
ceat? Facilis merito hæc vocatur victoria, quæ
sola commemoratione horum operum Dei constat,
si conferatur cum illo sermone, qui de infinitis
Dei operibus esse posset: ita etiam ad verbum
ex Hebræo reddi potest, *num contendere cum
Omnipotente est erudire* id est eruditio, ut quidam
Hebræi interpretantur. Hoc est, ex his que nar-
rari facile cognoscens, num sapienter optaveris
cum Deo contendere. Vel etiam sic accipi potest,
quasi dictum esset: Homo qui litem adversus
Deum intendit, numquid præparatæ ad corrigend-
um? imo potius indurat se: aique vera nostra
sapientia in eo posita est, ut nos corrigamus et
emendemus, miseria nostras cognoscamus, ut in
illis ita confusi simus, et eorum ita nos pudeat,
ut nihil aliud nobis supersit quam Deum precari,
ut nos in gratiam recipiat, et nostri misereatur;
en que sit vera hominum sapientia. Contra con-
cludendum est, eos qui sic adversus Deum insurgunt
esse penitus demeritos; sententia autem
semper eodem recidit, nec sermonis illa erit di-
versitas; sed eundem habebit scopum doctrina,
nempe homines non solum non satis prudentes,
sed sensu ac ratione captos esse, quando sic ad-
versus suum creatorem disceptare et contendere
volunt: nam, ut sequitur,

Deus ur-
get Job-
um et
respon-
det.

Omnino
temerari-
um est
vellecum
Deo con-
tendere.

Ver. 33
et 35.

de se de nobis ulciscatur, siquidem armabit omnes
suas creaturas adversus ejusmodi insensatos,
et tot habebit advocatos ac procuratores, quot
sunt volucres in aere, pisces in mari, et quot sunt
animalia in terra; denique ad omnia Dei opera
nobis respondendum erit, si volumus ipsum ar-
gere. Animadvertentes igitur nos ejusmodi oneri
impares esse, discamus nos humiliare sub potenti
manu Dei, et quietos nos continere, ac pati ut nos
regat quomodo ipsi videbitur: interim si tractet
nos ratione quæ nobis dura et molesta videatur,
id totum æquo animo feramus, ipsumque precemur
ut nos consoletur, nosque ila in suo amore
confirmet, ut quidquid sit nunquam adversus ipsum
obmurmuremus.

33-35. RESPONDENS AUTEM JOB DOMINO DIXIT: QUI
LEVITER LOCUTUS SUM RESPONDERE QUID POSSUM? MAN-
NUM MEAM PONAM SUPER OS MEUM. UNUM LOCUTUS SUM,
QUOD UTINAM NON DIXISSEM, ET ALTERUM, QUIBUS UL-
TRA NON ADDAM. — Duo hic ponenda, unum, inge-
nuam esse Jobi confessionem, se leviter locutum;
alterum, omnes propemodum interpretes existi-
mare verbis illis, *unum et alterum*, duplicem verbo-
rum lapsum a Jobo designari: nimirum alii nota-
runt duo illa, quod disputare cum Deo expetisset,
suaque iustitiam verbosè commendasset; alii
vero aliter. Et quidem asserta et vota reprehensionem
carent, modus tamen intemperans fuit; nihil
ergo in doctrina, sed in sermonis modo capitur,
quemadmodum propriis in locis observatum
est. Ex hoc plane liquet, perquam rarum esse,
verba ita trutinare, ut lingua nihil non expensum
limitatque producat. Clarissima sanctitatis lu-
mina verbis labuntur: quid non peccet mortales
linguæ licentiæ nimis assueti? Recte profecto
monet Sapiens *Eclæ. v, 4*, et *Eclæ. iv, 34 et xxi, 28*:
« Ne temere quid loquaris. Noli citatus esse in lingua
tua. Verba prudentium statera ponderabuntur; »
quæ nihil aliud significant, nisi quod proverbium
dicit, ut verba prius veniant ad linguam quam ad
linguam: *lingua* verborum est ratio, est pruden-
tia, est consideratio. Hæc ergo prius sermonem
examinat, et ab his probatum os dicat, impro-
batum vero rejiciat; et quidem licet universas
actiones hominum debeat mentis deliberatio præ-
cedere, maxime ad loquendum requiritur, quia
facillimum est lingua labi, et mentem verborum
effusione distrahere. Cum igitur vir unquam possit
quis tanta circumspectione linguam moderari,
quod interdum per ignorantiam, aut per inconsi-
derationem, aut aliis modis sermone delinquit,
enitendum est sanctis operibus jugiter et ferventer
instare, ut illicitam locutionem bona operatio
legat, et sermonis ineptias, aliquando nobis non-
tentibus irrupentes, multitudine studiosorum ac-
tionum absorbeat. Hoc remedio usus est B. Job,
qui de se ait:

Jobi in-
ter gra-
vissima
confes-
sio.

Facilis
lapis
linguæ.

Verba
prius ad
linguam
quam ad
linguam
veniant.

Deus
operibus
legendi
aut de-
betur lo-
cutionis.

MANUM MEAM PONAM SUPER OS MEUM, — quod ad
litteram quidem nihil est aliud, quam sibi silen-
tium indicere et tacere: de qua loquendi formula

proverbiali vide que *supr. cap. xxi, 5* notavimus.
In arcano tamen sensus significat probis actionibus
linguæ defectus operire: « usu enim sacri
eloquii, inquit S. Gregorius lib. XXXII *Moral. cap. II*,
in manu operatio, in ore locutio solent intelligi;
manum ergo super os ponere, est virtute boni operis
culpam tegere incaute locutionis; » et infra:
« Sancti, inquit, viri ante Deo oculos student cul-
pas linguæ tegere meritis vite, student bonorum
operum pondere premere immoderata verborum;
unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum
electis ejus quotidie officiosa locutionis vitium bo-
næ actionis virtute operitur: » hæc ille. Bonas
igitur operationes Domino pro vitio incaute locutionis
non semel offeramus, ut quoniam operatio est locutione
prestantior, in hoc magis eluceat nostra compunctio,
quod pro levi verbo, quod vento rapitur, minus circumspecte prolato,
non jam solo verbo, sed etiam actionibus solidis
satisfacimus, et veniam majoris obsequii oblatione
postulamus. Nec in hoc tantum sanctus vir
imitandus est nobis, sed et in ratione quoque, qua
ipse se a paulo liberiori et minus modesta locutione
purgabat: quod enim ipse ait? *Unum*, inquit,
locutus sum et alterum: ecce sincerissimam oris
confessionem. *Quid utinam non dixissem*: ecce veris-
simam cordis detestationem. *Quibus ultra non
addam*: ecce stabilissimum emendationis propo-
situm. Verba ergo nostra minus cauta vere et ex
animo detestemur, non quasi ex consuetudine,
sed cum dolore et genui fateamur; et firmo pro-
posito ab illis abstinere deliberemus: sic enim
jam incaute effusa purgantur, et similia in poste-
rum ab ore nostro remouentur. Discamus igitur
et nos et quidem malum, cui nimis assueti sumus,
odio prosequentes reprimere: quia enim tam fa-
ciles et proclives ad male loquendum sumus, dan-
da nobis est opera, ut ejusmodi vitium corrigamus.
Ac sane non satis est cognovisse, sed ad re-
medium veniendum est.

Cum itaque Jobus et alii sancti prophete ma-
num ori apposuerint, in eo ipsos imitemur, hoc
est, cum sollicitamur ad obmurmurandum ad-
versus Deum, quamvis non desint nobis inventio-
nes satis subtiles, quibus veritatem coloremus,
eamque in mendacium convertamus, et perversitati
resistamus, adversus malum illud depugnemus,
animadvertentes id ipsum perversum esse,
et a Deo condemnari. Quomodo vero? manum
ori nostro apponamus, hoc est, obicem nobis po-
namus: nam instar ferocium belluarum frenandi
sumus; unusquisque igitur sibi attendat. Sin
vero accidat ut alligamur, aut aliud aliquid ob-
jectum se offerat, quod hunc exacerbat, alium ir-
ritet, et virtulenta ira repleat, ita ut ad male lo-
quendum sollicitemur, reprimamus nos; et si ex
humana fragilitate semel iorurumque exorbitavi-
mus, ultra non addamus, neque nobis in nostris
vanitatibus blandiamur. Nam quamvis speciosos
pretextus et argumenta firma et valida ad cau-

Com Deo
non con-
tendendum,
sed
ei suppli-
citer ob-
sequan-
dum.

sam nostram tuendam habere nobis videamur, nihil adversus Deum valent, omniaque adeo concidere necesse est; et tandem nobis veniendum erit ad id quod superius tractatum fuit, scilicet Deum mille articulos pro uno habiturum. Caveamus itaque nobis, ne cum eo disceptemus et contendamus cap. ix, 3, sed cum Iobo victi ac ponentes manus illi supplices porrigamus : *manum porro super os ponere gestus est agnoscens peccatum oris et verborum, sicut manu pectori admodum agnoscimus et fateamur peccatum cordis. Ah manum imponat ori et auri, quisquis turpiloquium unquam vel mutua colloquutione vel auditione benevola promovit; doleat talia dixisse, ac delectetur dicta, sed lis ultra non addat; excutiat a se*

Turpiloquium cavendum.

viperinam linguam. Paulus orbis ecclesiastes, cum post longissimam navigationem celo frigiditate ac pluvia in insula Mitylene locum strueret, eique sarmenta pabuli vice ingereret, serpens sarmentis immixtus ab igne resiliit, et Pauli manum invasit : « Et ille quidem, inquit sacer textus Actor. xxviii, 5, excutens bestiam in ignem, nil mali passus est. » Turpiloquium reptile viperinum est, quod aures invadit, et inde per omnem animum virus suum dividit : excutiat hanc viperam, qui laedi non vult; et illos ignes aeternos consideret, in quibus non epulonam duntaxat aut helluonem, sed villosorum omnium lingua ardebunt, guttulam in refrigerium mendicabunt: sed et guttulae negabitur.

CAPUT QUADRAGESIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Deus adhuc post confessionem aeris instat, arguens Iobum, quod visus sit divinae justitiae detraxisse; ostenditque et potentiam suam in Behemoth et Leviathan, Iob tandem silentium indicens.

1. Respondens autem Dominus Job de turbine, dixit : 3. Accinge sicut vir lumbos tuos : interrogabo te, et indica mihi. 3. Numquid irritum facies iudicium meum : et condemnares me, ut tu iustificeris? 4. Et si habes brachium sicut Deus, et si voce simili tonas? 5. Circumda tibi decorem, et in sublime erigere, et esto gloriosus, et speciosus induere vestibus. 6. Disperge superbos in furore tuo, et respiciens omnem arrogantem humilia. 7. Respice cunctos superbos, et confunde eos, et contene impios in loco suo. 8. Absconde eos in pulvere simul, et facies eorum demerge in foveam. 9. Et ego confitebor quod salvare te possit dextera tua. 10. Ecce, Behemoth, quem feci tecum, foenum quasi bos comedit. 11. Fortitudo ejus in lumbis ejus, et virtus illius in umbilico ventris ejus. 12. Stringit caudam suam quasi cedrum, nervi testiculorum ejus perplexi sunt. 13. Ossa ejus velut fistulae aris, cartilago illius quasi lamina ferrea. 14. Ipse est principium viarum Dei, qui fecit eum, applicabit gladium ejus. 15. Haec montes herbas ferunt : omnes bestiae agri ludent ibi. 16. Sub umbra dormit in secreto calami, et in locis humentibus. 17. Protegunt umbram umbram ejus, circumdabunt eum salices torrentis. 18. Ecce, absorbebit fluvium, et non mirabitur : et habet fiduciam quod influat Jordanis in os ejus. 19. In oculis ejus quasi hamo capiet eum, et in sudibus perforabit nares ejus. 20. An extrahere poteris Leviathan hamo, et fune ligabis linguam ejus? 21. Numquid pones circulum in naribus ejus, aut armilla perforabis maxillam ejus? 22. Numquid multiplicabit ad te preces, aut loquetur tibi mollia? 23. Numquid feriet tecum pactum, et accipies eum servum sempiternum? 24. Numquid illudes ei quasi avi, aut ligabis eum ancillis tuis? 25. Concident eum amici, vident illum negotiatores? 26. Numquid implebis sagenas pelle ejus, et gurgustium piscium capite illius? 27. Pone super eum manum tuam : memento belli, nec ultra addas loqui. 28. Ecce, spes ejus frustrabitur eum, et videntibus cunctis praecipitabitur.

Verz. 1 et 2.

1 et 2. RESPONDENS AUTEM DOMINUS JOB DE TURBINE DIXIT: ACCINGE SICUT VIR LUMBOS TUOS; INTERROGABO TE; ET INDICA MIHI: — Septuaginta interpretes loquunt, *fra dē bēthaimō ē Kēpōs, etnē nīp hōh ēn tōi vīpōs,*

adhuc suscipiens Dominus dicit Job de mabe; qualoquendi ratione etsi secundum Scripturam phrasim tantum indicetur voluisse Deum se convertere ad respondendum ipsi Iobo, sicut Luc. x, 30, « susci-

plura Jesus legisperito dixit, » etc. Graeci Patres fiamen hic magnam Dei benignitatem exprimi credunt; unde sic exponunt suscipiens, id est complectens aut complexus, quod quasi ad complectendum Iobum se Deus converterit, eo modo quo pius pater ad filium, quem aliquandiu dimisit in tribulatione clamantem, se tandem convertit, eumque complexibus suscepit. Ita Olympiodorus in *Caten.* : « Incredibile hoc loco Dei erga homines perspicitur benevolentia: quia enim Iobus eo quae se digna erat sanctitate disputare cum Deo recusava, ac se nihil esse confessus erat; ideo illum rursus Deus blande amiceque compellat : Noli, inquit, silentio uti; loquere; te ipse collige; vir esto; aegritudinem pelle; animoque complexus quid respondere oporteat, viro dignam da responsonem. » Similia ibidem adiens Origenes : « Etenim, inquit, tanta Dei est benignitas, ut non iudicis, sed ejus qui in iudicium vocatur, personam suscipiat. Ex quo genere est et illud Isai. i, 18 : *Venite, et disceptemus*; nec non illud Mich. vi, 3 : *Popule meus, quid feci tibi?* Ecce tibi Deus Iobum premio afficit, cum interrogat hominem, cum audit, cum ei potestatem facit respondendi, » etc. Deus ergo ex graecorum Patrum sententia quasi benigne Iobum complectens, ad loquendum cum fiducia sic excitabat dicens : *Accinge sicut vir lumbos tuos*, ubi expendit quem admittit Dominus ad secum colloquendum de turbine; haud alium sane quam illum, qui ex elusa feminea infirmitate virilem acceperat virtutem; ad quae verba Origenes in *Caten.* ait : « Nec enim qua par est dignitate cum Deo loquatur, nisi lumbis succinetis atque compressis. Non igitur Deo quisquam, prius respondeat, quam vir absolutus exsiterit, hoc est, ad spirituale aetatem pervenerit. » Omne exuat femineum, qui de sublimi dignitatem cum Deo colloqui habet; nec prius eo accedere praesumat, quam perfectus vir existat. Ubi lex dabatur in monte Sina inter densissimam caliginem, inter flammularum lampades coruscantes, unus Moyses et Aaron tenebant montis cacumen, et ad turbinem penetrabant, at de gregali multitudine dicitur Exod. xx, 18 : « Cunctus autem populus videbat voces et lampades, et sonitum buccinae, et montem fumigantem. »

Admittitur Moyses ad cacumina montis terenda, ad scrutandam et penetrandam caliginem, ad scribendam legem; verum gregalis multitudo ut infirma minime admittitur : imo in eo vita ejusvis popularis et infirmi hominis consistit, quod monti non appropiet, sed solum voci audienda et percipiendae incumbat. Unde pulchre D. Nazianzenus *Orat.* 29 : « Primum, inquit, ex ipso Moyses audio quo tempore oracula ei Deus edebat, quamvis ad montem multi acubus essent, inter quos Aaron etiam erat cum duobus filiis, sisque sacerdotibus; tamen ceteros omnes amicus adorare jussos esse, Moysen autem solum ad eum propius accessisse, populum vero ne simul

quidem ascendisse. Atque alios fulgura, tonitrua, tubarum clangor, et mons fumus circumfusus, et horrendae comminationes atque hujusmodi terrores deorsum sistebant; adeo ut ipsi praclare se cum agi arbitrentur, quod vel solam Dei vocem audirent. » Expende in quo preclarissimum beneficium populares homines acciperent, nunquam, quod solam Dei vocem audirent : nimirum enim tutum fuit, sed maxime timendum homini infirmo virtutis aliud quid sublimius spectare, quam ut vocem audiat et percipiat pastoris divini. Cave igitur tibi, quisquis adhuc infirmus, qui nondum virili et perfecta virtute viges, ne velis in potentias Domini introire : mirum enim erit, si inter magna Dei non percas, ubi montis caligo et turbo aedeunda sunt, non ovias accedat, sed pastor; non populus, sed Moyses; non femina, sed qui perfecta et virili virtute insiguntur. Atque hoc est quod ait Dominus ad Iobum : « Accinge sicut vir lumbos tuos, » id est, praesta te virum, ut mihi valeas respondere. In Hebraeo est גִּבְרִי גֵבֶר, quod vocabulum innuit *virum fortem* ac strenuum; et certe talium est proprium accingi; unde *militēs accincti* dicuntur generosi ac strenui, qui et decus et gloriam in clypeis facinoribus et labore sequuntur, et ab ignavia refugunt : hi *supr.* cap. xxx, 25, a Septuaginta vocantur *πορρωτοι* : qui sunt milites honorationes divite balteo, ut *ibid.* notat Olympiodorus; vel ordines militares, ut vult Isidorus, in opere strenuos, in pugnando exercitatos. Hic mirum videri possit, quomodo Deus Iobum iterum modo formidabili loquatur, et ipsum ad certamen provocet, ejusque arrogantiam irrideat, cum ipse in se prostratus fuerit. Sed sciendum, in eo Deum non loqui duntaxat pro Iobi persona, sed sine ulla exceptione universum genus humanum alloqui et errare, q. d. Homines huc omnes suas vires conferant, praeparant se quantum valent, omnibus suis praesidiis instructi accedunt, quid adversus me proficient? En quomodo Deus omnes magnos aequae ac parvos ad certamen provocet, ut ostendat ipsos nullam virtutem, quae sit ipsius virtuti par, adferre posse. Unde subdit :

3. NUMQUID IRRITUM FACIES JUDICIUM MEUM, ET CONDEMNAS ME, UT TU JUSTIFICERIS? — Interrogatio haec vehementer ad hunc modum exponi potest : Tu Iob conquestus es de me, quod te insonem eceiderim, et ita locutus es, ut videreris velle me coarguere, mecum in iudicio disceptare, mihi in iudicio quasi injusto vexatori prevalere; quod nihil videtur aliud, quam me iniustitiae damnare, ut tu tandem justus appareas : *irritum enim facere iudicium*, est non rectum fuisse ostendere, quare iudex vel iniquitatis vel ignorantiae condemnat, cum ejus iudicium revocatur. Cum ergo Job tam aperte jactaret cupere se cum Deo de reddito adversus se iudicio disputare, adeoque cause aequitatis confideret, ut Deo dicere non dubitaret cap. xii, 18 : « Si fuero iudicatus, scio quod justus inveniar.

Non quam tuus fuit homini ad hunc infirmo spectare sublimis

Accinctio fortis dicitur.

Verz. 3.

Quid sit irritum facere iudicium